

בית

דרוש י"ה

הלוי

ישראל הוא וע"ז בקבל להם להיות בעלי תשובה ומיד כשצב הקב"ה מקבלו וכמאמר הכתוב פ' נצבים כי קרוב אליך הדבר מאלו בפיך ובלבבך לעשותו ולפי פירוש של כמה מהרש"מים קאי פסוק זה על מלכות תשובה כי קרוב היא מאלו לאיש הישראלי:

ועתה

יבואר המדרש רבב שהתחלנו לרית שמיך עובים כל המלות שעשו האבות אינם אלא ריח דומה אוחס לשמן הטוב העומד בכלי שלו והריח שלו מגיע למרחוק ואחרים מהבשמים מריחו, כן בהלכות ה' התורה בשמים וכן שמרו אותה ונתקדשו בקדושה, אבל אחינו שמן הורק שמן דלוחנו בנחמית הכלי שמונה בו השמן הטוב ומחזיקו דהתורה מתנה לנו וישראל הם הכלי המהויקם את השמן, והוא בנחמית עלם הקדושה וכמו דמילינו דהקלף שבוהבין עלי התורה הוא נקרא עלם הקדושה וכמו דליחא בש"ע א"ח סי מ"ב דלינו תשמישי קדושה רק עלם הקדושה דהקלף והכנף הכל ביחד הוא תורה וכמו כן כתיב בישראל נהתי תורתו בלבב ועל לבם אכתובה, ואורייתא ישראל חזק הוא, וכמו סיבי כל אדם דחפילים כשמינית על ראש ישראל הוא מלוא ומלא דחפילים וגופו של ישראל ביחד אז הוא מלוא וכן בכל המלוא כשנחמזכרים אש גופו של אדם הישראלי אז ביחד הוא מלוא וכן התורה והפה של ישראל הוא תורה, ומסיים על זה הפסוק על כן עלמותו ארבוך ומפרש במדרש אלו הגרים דעל די ז' יכולים גרים להגגיר ותחול גם עליהם קדושת ישראל בהתחברותן לישראל דבר אחר אלו בעלי תשובה דגם כשחוטל לא נפקע מומיו קדושת ישראל ובקבל לו להיות בעל תשובה והש"ת מקבל אותו, דבר אחר זה דורו של שמד דעבור זה מלואים ישראל למסור גופם על שמירת וקיום התורה וכמו שנחבאר:

לעבור על המלות חלילה, ועכ"ז אחינו מוטל עלינו דאם חלילה יגברו הבבליים ויכריחו לעבור על המלות להיות נהרגים ולהוליא למות חלילה עבור שמו ולמשן תורהו, ואז מסיים ע"ז בנחמה לנחמם דאע"ז דישראל מלואים בזה עכ"ז כ' ישמרו ויזינס שלא יגיעו לכמו אלה ואמר אך אלהים ימנך ראש אויביו קדקד שער מהלך באשמוי דהם יפלו ויעשו, וגם אופן שכבר נהרגו על קי"ש ישיבם ה' ויעלם ה' ואמר ה' משכן אשיב, אשיב ממלכות ים כו', וכ"ז כמש"כ. ובהאמור לעיל נעאר דברי הילקוט פ' אמור על פסוק ולא חתלנו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדישכם המוליא אחכם מלך מלרים וליחא בילקוט והוא בתורה כהנים על חנאי כך הולאחי אחכם מלך מלרים על מנת שתמסרו עלמכם לקדש שמי, ולכאורה יש להבין זה שייך מלוא ז' לזיחא מלרים יוחר משארי מלות שאמר דעל חנאי זה ה' בהולאחי ממלרים, גם בילקוט ראובני פ' צא הוצא דברי המדרש שאמר משה כלום הולאחם ממלרים על מנת שאם יחטאו לא תחמול להם הולאחם ממלרים שאם יחטאו תחמול להם וגם זה אינו מובן מה שייך זה לזיחא מלרים, רק הענין דהנה בבניה בין הכהנים נגזר עליהם שיהיו ה' שנה וכן לא היו אלא דר"ו וכבר מבוחר בדרושים הקודמים דכאמור הולאחם באמצע הזמן דע"ז ישראל קבלו התורה ונתקדשו בקדושת ישראל פקע מהם השיעבוד וכמו שאמרו הקדש חמץ ושיחורו מפקיע מידי שיעבוד, וכמו' גיטין מבוחר דרק קדושת הגוף מפקיע מידי שיעבוד ורק כיון שישראל נתקדשו בקדושת הגוף פקע מהם שיעבודם של מלרים, וכזה יבואר לנו המשך הכתוב פ' שמות ויאמר משה מי אנכי כי אלך אל פרעה וכו' הוליא את בני ישראל ממלרים ויאמר כי אהי' עמך כו' בהוליא את העם ממלרים העבדון את אלהים על הכר הזה ויאחא ברש"י שם דמשה רבינו שאל באיזו זכות אחי גואלם והשיב לו זכות גדול יש להם בהוליא את העם כו' ולדברינו יחפרש דמשה שאל באיזו זכות גואלם באמצע והשיב לו דע"ז שקבלו התורה על הכר הזה יופקע מהם השיעבוד של מלרים שיש עליהם, וזה שאמר המדרש על חנאי כך הולאחם ממלרים שתמסרו עצמיכם על קדושת שמי דלי לאו דנתקדשו קדושת הגוף הרי היו לריבין להיות עוד במלרים, וכן מובן פענוח משה רבינו דאמר הולאחם ממלרים על מנת שאם יחטאו תחמול להם דע"ז שנתקדשו קדושת הגוף אע"פ שחטאו ישראל הם וכמאמר המדרש שהבאנו בראשית הדרוש אלו בעלי תשובה, וכמו שנחבאר:

שנחבאר

דרוש יח

בילקוט פרשה כי השא ליחא ח"ל מהיבן בעל משה קרי ההוד כו'. ר' יהודה דר נחמן אמר כשמשח כתב את התורה נשחיר בקולמוס קימעה והעבירו על ראשו ומשם נעשה לו קרי ההוד כו', כל ההוד שנעל ממנו סבר אבל הקרן קיימת כו' וכשיטלו הלדיקים שכן יסול גם הוא שנאמר הנה ה' אלהים בחזק יבא וזרעו מושלה לו הנה

וזרו ביאור המשך הכתובים שהתחלנו דמדבר במתן תורה וקחשיב להמעלות שזכו אז מה שלא היה מקודם לנבי נח, ואמר הכתוב עליה למרום שביט שבי לקחת מתנות באלים ואף נאוררים לשכון יה אלהים, פי' דזכיתם אז דגם כסוררים יכול להיות השראת שכינתו וקדושתו, וזה כולל ה' שני מעלות שכחנו בשם המדרש דגם גר נתקדש בקדושת ישראל והקב"ה משירה קדושתו עליו, וגם בעלי תשובה, ובמדרש רבה פ' תרומה אמר הקב"ה למשה מה עכ"ס אומרים שאינו חוזר עמכם על שעבדו ע"ז שנאמר סרו מהר אפי' הם כוררים איני מניח אותם ועמכם אני דר שנאמר ואף סוררים לשכון כו' וזהו כמו שנחבאר דגם כשעבדו ע"ז עכ"ז הם יבקדושתן ומקבל אותם בתשובה, ושזו בא הכתוב לפרש גם ענין השלישי וכו' מה שישראל מלואין על קדושת השם ולמסור גופם על קדושת השם כשעת השמד חלילה, וקודם שאמר הנביא ענין זה בא לחזק לבס של ישראל שלא יסול לבס ולא ידאגו ואמר ברוך ה' יום יום יעמם לנו האל ישועתינו סלה, האל לנו א' למושטות ולאלהים ה' למות הילאוח, פי' הכתוב אמר שה' יושיענו ולא ימשנו בנו שואינו כלל להכריח אותנו

בית דרושיה דלרי

שכרו אהו ופעולתו לפניו, עכ"ל הילקוט, והנה דברי המדרש כללו מופלאים מאד סחום וסחום ומי יעמוד בסודו, ורק אחרתו לפרשו בדרך הדרוש ולהסביר בו קצת, גם יש להבין מה דמסיים דכשיעלו כל הדיקים שברן יסול גם הוא מופלאים מאד דכי לריך לומר דמשה רבינו יעול שכרו לעתיד כשארי הדיקים ומאי אשמעינן המדרש בזה, והנה הפסוק אמר ומכה לא ידע כי קרן טור פניו בדברו אהו, ומשמעות פשט הכתוב נראה דעל די זה שדיבר עמו זכה לקרני ההוד וע"י דיבורו עמו קרן טור פניו ומלבד דלפי הנראה אינו אהו הענין שמרמז לו המדרש, עוד זאה יש להבין בהפסוק עלמו דכרי גם מקודם דיבר עמו פעמים הרבה ומחזק עמה זכה ע"י הדיבור לקרני ההוד :

עוד אחא בילקוט פ' כי השא על פסוק ויבי כאלשר קרב משה אל המטרה נסחבל משה בלוחות וראה ככתב שכתב פורח וכדו על ידי משה ונפלו מידו ושבדו, ויש להבין כוונתו מהו זה שפרח מוכן הכתב וגם יש להבין כוונתו מהו דאמר דנעשו כבדים על ידו :

הנה במדרש פ' כי השא על פסוק כתב לך אה הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרחי אהך ברים ועם ישראל ואחא במדרש רב ח"ל אכתוב לו רובי אורחי כמו זר נתשכו בשעה שנגלה הקב"ה בסיוי ליתן תורה אהר למשה על הסדר מקרא ומשנה ותלמוד ואגדה ש' וידבר אליהם אה כל הדברים האלה לאמר אה' מה שהתלמד וסיק שואל לרב כו' אה' משה אכתוב אותה להם בכתב ח"ל לא מפי שגלוי לפי שעמידן אה"ע לשלוע בכן וליסול אותה מהם כו' אה' המקרא אהי נותן בכתב והמשנה והתלמוד והאגדה אהי נותן להם בע"פ שאם יבאו אה"ע וישתעבדו בהם כו' עכ"ל המדרש, ולמדנו ממנו דמשה לא יתן הכל בכתב משום שאה"ע היו טמלין אורחו ג"כ וכמו שראינו אח"כ בימי תלמי שהעתיקו להם התורה שכתב ולא ה' ישראל מובדלין מהם ומשה נהן בע"פ שלא יקבלו אהו מהם וישארו ישראל מובדלין מהם, וכמו שאנחנו רואין עשה בנות דעיקר המבדיל בין ישראל לאה"ע הוא רק הך תורה שבע"פ, וסמכו דרשחם על הפסוק כתב לך אה הדברים האלה זו תורה שכתב ובא למטען איך כי על פי הדברים האלה היינו בע"פ כרחי אהך ברים ואה ישראל, חסו ג"כ כוונת הגמ' במס' גיעין (דף ס') אה' יוחנן לא ברת הקב"ה ברים עם ישראל אלא בשביל דברים שבע"פ שנאמר כי על פי הדברים האלה כרחי אהך ברים ואה ישראל, דזהו עיקר המבדיל שביניהם, והנה פעם זה שייך אהר שיהיו ישראל בגלות וכמו דאמר במדרש היל' שגלוי לפי שעמידן אה"ע לשלוע בכן וליסול אותה מהם ובבבל ה' לריך להחזק כבבל יוסר ויוסר, וא"כ זה שייך בלוחות האחרונות דאמר שכתבו לוחות הראשונים נגזר על ישראל להיות בגלות אה יחטאו עוד יותר אבל קודם ששכתבו הרי אחא במס' עירובין (דף נ"ד) אלמא לא שכתבו הלוחות אהן כל אומה ולשון שולטת בהם שנאמר תרות על הלוחות חיות כו' וא"כ בשעת נתינת נותנם הראשונים ה' יכול להיות הכל בכתב, ובאמת דהך פסוק דכתב

עוד אחא בילקוט פ' כי השא על פסוק ויבי כאלשר קרב משה אל המטרה נסחבל משה בלוחות וראה ככתב שכתב פורח וכדו על ידי משה ונפלו מידו ושבדו, ויש להבין כוונתו מהו זה שפרח מוכן הכתב וגם יש להבין כוונתו מהו דאמר דנעשו כבדים על ידו :

הנה במדרש פ' כי השא על פסוק כתב לך אה הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרחי אהך ברים ועם ישראל ואחא במדרש רב ח"ל אכתוב לו רובי אורחי כמו זר נתשכו בשעה שנגלה הקב"ה בסיוי ליתן תורה אהר למשה על הסדר מקרא ומשנה ותלמוד ואגדה ש' וידבר אליהם אה כל הדברים האלה לאמר אה' מה שהתלמד וסיק שואל לרב כו' אה' משה אכתוב אותה להם בכתב ח"ל לא מפי שגלוי לפי שעמידן אה"ע לשלוע בכן וליסול אותה מהם כו' אה' המקרא אהי נותן בכתב והמשנה והתלמוד והאגדה אהי נותן להם בע"פ שאם יבאו אה"ע וישתעבדו בהם כו' עכ"ל המדרש, ולמדנו ממנו דמשה לא יתן הכל בכתב משום שאה"ע היו טמלין אורחו ג"כ וכמו שראינו אח"כ בימי תלמי שהעתיקו להם התורה שכתב ולא ה' ישראל מובדלין מהם ומשה נהן בע"פ שלא יקבלו אהו מהם וישארו ישראל מובדלין מהם, וכמו שאנחנו רואין עשה בנות דעיקר המבדיל בין ישראל לאה"ע הוא רק הך תורה שבע"פ, וסמכו דרשחם על הפסוק כתב לך אה הדברים האלה זו תורה שכתב ובא למטען איך כי על פי הדברים האלה היינו בע"פ כרחי אהך ברים ואה ישראל, חסו ג"כ כוונת הגמ' במס' גיעין (דף ס') אה' יוחנן לא ברת הקב"ה ברים עם ישראל אלא בשביל דברים שבע"פ שנאמר כי על פי הדברים האלה כרחי אהך ברים ואה ישראל, דזהו עיקר המבדיל שביניהם, והנה פעם זה שייך אהר שיהיו ישראל בגלות וכמו דאמר במדרש היל' שגלוי לפי שעמידן אה"ע לשלוע בכן וליסול אותה מהם ובבבל ה' לריך להחזק כבבל יוסר ויוסר, וא"כ זה שייך בלוחות האחרונות דאמר שכתבו לוחות הראשונים נגזר על ישראל להיות בגלות אה יחטאו עוד יותר אבל קודם ששכתבו הרי אחא במס' עירובין (דף נ"ד) אלמא לא שכתבו הלוחות אהן כל אומה ולשון שולטת בהם שנאמר תרות על הלוחות חיות כו' וא"כ בשעת נתינת נותנם הראשונים ה' יכול להיות הכל בכתב, ובאמת דהך פסוק דכתב

הנה במדרש פ' כי השא על פסוק כתב לך אה הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרחי אהך ברים ועם ישראל ואחא במדרש רב ח"ל אכתוב לו רובי אורחי כמו זר נתשכו בשעה שנגלה הקב"ה בסיוי ליתן תורה אהר למשה על הסדר מקרא ומשנה ותלמוד ואגדה ש' וידבר אליהם אה כל הדברים האלה לאמר אה' מה שהתלמד וסיק שואל לרב כו' אה' משה אכתוב אותה להם בכתב ח"ל לא מפי שגלוי לפי שעמידן אה"ע לשלוע בכן וליסול אותה מהם כו' אה' המקרא אהי נותן בכתב והמשנה והתלמוד והאגדה אהי נותן להם בע"פ שאם יבאו אה"ע וישתעבדו בהם כו' עכ"ל המדרש, ולמדנו ממנו דמשה לא יתן הכל בכתב משום שאה"ע היו טמלין אורחו ג"כ וכמו שראינו אח"כ בימי תלמי שהעתיקו להם התורה שכתב ולא ה' ישראל מובדלין מהם ומשה נהן בע"פ שלא יקבלו אהו מהם וישארו ישראל מובדלין מהם, וכמו שאנחנו רואין עשה בנות דעיקר המבדיל בין ישראל לאה"ע הוא רק הך תורה שבע"פ, וסמכו דרשחם על הפסוק כתב לך אה הדברים האלה זו תורה שכתב ובא למטען איך כי על פי הדברים האלה היינו בע"פ כרחי אהך ברים ואה ישראל, חסו ג"כ כוונת הגמ' במס' גיעין (דף ס') אה' יוחנן לא ברת הקב"ה ברים עם ישראל אלא בשביל דברים שבע"פ שנאמר כי על פי הדברים האלה כרחי אהך ברים ואה ישראל, דזהו עיקר המבדיל שביניהם, והנה פעם זה שייך אהר שיהיו ישראל בגלות וכמו דאמר במדרש היל' שגלוי לפי שעמידן אה"ע לשלוע בכן וליסול אותה מהם ובבבל ה' לריך להחזק כבבל יוסר ויוסר, וא"כ זה שייך בלוחות האחרונות דאמר שכתבו לוחות הראשונים נגזר על ישראל להיות בגלות אה יחטאו עוד יותר אבל קודם ששכתבו הרי אחא במס' עירובין (דף נ"ד) אלמא לא שכתבו הלוחות אהן כל אומה ולשון שולטת בהם שנאמר תרות על הלוחות חיות כו' וא"כ בשעת נתינת נותנם הראשונים ה' יכול להיות הכל בכתב, ובאמת דהך פסוק דכתב

עליהם ועליהם, כל ככל, דברים הדברים, מקרא משנה גמר' ואצדס אפי' מה שהלמוד ותיק עמיד לחדש לפני רב כבר טאר למשה בסיוי מה עטס ים דבר שיאמר ראה זה חדש הוא משיבו חזירו ואמר לו כבר הי' לעולמים, הרי להדיא דמך קרא דועליהם ככל הדברים דאירי בכתיבתן של הלוחות מרבה מני' גם משנה וחלמוד וכל השבע'פ ורק גבי לוחות שניו כתיב כפרסה כי חשא פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברה אמר לו שיחזור ויכתוב לו אותן הדברים שהיו על הלוחות הראשונים בעת ששיברו דברי הכובע'פ לא שיברם כלל ולא הי' עליהם בעת השפירה דברי פרחי להם מקודם וכמו שבהבאר, וכן אמר שם אח'כ וכתוב על הלוחות את דברי הכתוב עשרת הדברים, אחר ככתב עשרת הדברים דהו הכלל של חשב'כ ומשגראת נפסוק לא חכר בשום מקום לענין הכתיבה עשרת הדברים רק באחרוני' ולא בראשונים דפי' כי חשא אחר בראשונים מה ומשה הם כחובים דמני' דרש בירושלמי דשקלים הל'ל גם מקרא משנה כו' ובהרוגים כתיב ויכתוב כו' עשרת הדברים, ופי' עקב כתיב נמי בראשונים ועליהם ככל הדברים ואח'כ בשניות אמר ויכתוב על הלוחות ככתב הראשון (דהוי בנס מכתב אלהים) את עשרת הדברים, והא דכתיב פי' והאמנן בראשונים ויגד לכם בריתו אשר ליוה אהבם לעשות עשרת הדברים ויכתבם על הלוחות, הרי הך עשרת הדברים קאי על הגדה דהם שמועו מפי העשרת הדברים ואמר ויכתבם על הלוחות ועליהם הי' כתיב כל הסורה עולה ודקדוקי' וכמו שבהבאר למטה, ועיי' בזהר חדש על רות וצויה'ק פ' כי חלא נראה משם ראי' ברורה לגל' היל' :

והנה עיי' שיהן להם אח'כ בעל פה נחפלו בה ישראל מעלה גדולה ויהר, דויקרב דכל ההורה הי' רמוו בעלמות היו ישראל והחורה שח עניינים דישאל הם המקיימים להורה ושוריי' אותה והיו אז בכתובת בלי שמונה בו החורה וכמו אה'ק שניוה בו ס'ה והוא השמישי קדושה אבל אח'כ דיתן להם החורה בעע'פ נמלא דישאל הם בכתוב' קלף של סושבע'פ וכמאה'כ כתבם על לוח לך וכמו שהקלף של ס'ה הוא פלס הקדושה ולא השמישי דהקלף וככתב ככתוב בו שניהם ביחד הם ס'ת כמו בו ההורה וישאל כולל חד הוא אמנם לא כל אדם יוכל להשיג כל החשב'כ כמו שהיו על הלוחות הראשונים רק כל אחד ואחד וכה כה לפי מדרגתו ולפי גיעתו בזה'ק ורק משם רבינו השיג כל מה שמתן כח אנושי להשיג בהחורה ונמלא נעשה נוש קדוש עוף של חשב'כ'פ וכמו שבלוחות הראשונים היו כתובים כל החשב'כ'פ כמו כן אח'כ היו כתובים בראשו של משם כל מה שמתן לאדם רשות להשיג בהחשב'כ'פ ונמלא שאלל משם רבינו חזר הכל כמו שהי' מקודם השבירה רק ניתוסף לו עיי' עוד מעלה גדולה דנחמלה היו כתובים בהלוחות ואח'כ נכתבו בו וכתובין עיי' בעירובין (דף ר"ד) אלמלא לא נכתבו הלוחות לא הי' תורה משתכחה מישאל שנתאר חרות על הלוחות דכשי' מסתכלים בהלוחות ידעו כל

הדברים ומה שהיו נזרן להם בהחורה והשכחה בלימוד החורה נחמדשה אח'כ ובמשה רבינו חזר במקודם וכדאיתא במדרש רבה כל ארבעים יום היה לומד תורה ושוכח ואחר כך נימנה לו במחנה וזהו כמו שכתבנו :

והנה כל ארבעים יום התפלל משה רבינו שיהן להם את החורה שניה ונחמלה לו הקב"ה ואמר לו פסל לך אני לוחות אבנים ועלה אלי הכרה ואכתוב כו' והי' סבור משה, לכתוב הכל וכמו שהי' בראשונים וכמו דאיתא במדרש הל'ל שהתפלל משה על זה ואמר אכתוב אותה להם שיהי כולה ככתב במקודם ויזכו כולם למדרגה הראשונה למדים ואינם שוכחים והשיב לו הקב"ה שלא יתן להם טלה ככתב רק כתב לך זה מקרא אבל במשנה והחלמוד יהיו מעשה בע'פ וזהו שהשילו חז'ל בדבריהם דשחייר קימעא בקולמוס והעניו על ראשו כי הוא הכין עניו ור'ה לכתוב הכל ואחר שכתב המקרא הפסוק באלעזר מברקשו ולא הניחו לכתוב יותר וכתבו להשאר בראשו של משה ולא על הלוחות ומש'ה כמו שהלוחות הי' זיו מכתבי' מסוף העולם ועד סופו כמו כן וזה הוא לקרי' ההוד כי מדך גופו כהלוחות שבע'פ והא דאמר במדרש נשחייר קימעא בקולמוס הוא משום דס'ל כו' אלעזר דאמר במס' גיטין (דף ס') תורה רובא ככתב ומיעוטא בע'פ יעו'ש ומש'ה אמר קימעא חזו ג'כ ציאר הכתוב כי קרן עור פניו נדברו אהו דעי' שדיבר אהו דהיינו החושב'כ'פ קרן עור פניו וכדברי המדרש הל'ל **והנה** בהלוחות השניים נחמדשה לער ויגיעה גדולה להלומדים חלא שנתחדש להם ככהה וכמו שהבאר לעיל דא' לא נכתבו הלוחות היו למדים ואינם שוכחין וגם הרי ניתוסף להם לער ויגיעה עיי' היל'ה' המבלבל אהים גם בעת לימודם ובראשונים לא הי' יזהר שולט בהם וכאמר במדרש כשחמך אכני לקבע תורה בלבם ובשאר לא יחי' לך נעקר יזהר מלבם ח'ל הילקוט סוף יהושע משגשגברו הלוחות נגזר עליהם שילמדו תורה מתוך הדחק ומתוך עירוף הדעת ומתוך כך שברו כפול ויובלל ליוה'כ שנאמר הנה שברו אהו ופגולתו לפניו דרש מהך קרא לשבר כפול ויובלל והנה במשה רבינו החזיר הכל במקודם ועיי' וכה לקרי' ההוד. ומש'ה לא היה שוכח לימודו וא'כ לכאורה הי' מקום לאומר שיאמר שיחסר לו השכר כפול ומטפל שיפלו שארי דיקים הלומדים ושוכחים ולירידים מתוך הדחק ועירוף הדעת וביגיעה רבה, וזהו שמסיים המדרש כל ההוד שנטל הכל מתמן שבר כו' וכשיפלו הדיקים שברן לעוה'כ אותו שעה הוא נוטל שברו שנאמר הנה שברו אהו ופגולתו לפניו פי' דיעול השכר כפול כשארי הדייקים ומביא להך קרא דמהך קרא גופי' הוא דדרשינן דיעול שבר כפול, והעטס דמשה רבינו יגע בארבעים היום כל מה שכתובות' האנושי להיות מיגע עניו על החורה ונמלא גם הוא וכה לה על ידי גיעתו וכבר אמרו חז'ל שהחורה נקראת על שמו וכמשה'כ אברו תורה משה עבדי משום שנתן נפש עליו כוונתם שיגע במשי' הייחר גדולה שיש במציאות כח אנושי בעולם, ומש'ה וכה גם להשכר כפול :

